

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПІДГОТОВКИ СПОРТСМЕНІВ

<https://doi.org/10.32540/2071-1476-2025-2-121>

УДК 796.06:355.01(477.63)

ПРИЧИНИ ЗМІН У СФЕРІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ СІЛЬСЬКИХ ГРОМАД ДНІПРОПЕТРОВЩИНИ ЗА РОКИ ВІЙНИ

Приходько В.В.^{1ABCDE}, Томенко О.А.^{2ABCDE}, Бріжата І.А.^{3ABDE}, Латишев М.В.^{4CDE}

1 – Навчально-науковий інститут «Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту»

Українського державного університету науки і технологій

2 – Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка

3 – Сумський державний університет

4 – Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

Приходько Володимир Васильович¹

Prykhodko Volodymyr

Навчально-науковий інститут «Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту» Українського державного університету науки і технологій, м. Дніпро, вул. Набережна Перемоги, 10, 49094, Україна
Educational and Scientific Institute «Prydniprovsk State Academy of Physical Culture and Sport» of the Ukrainian State University of Science and Technologies, Dnipro, Naberezhna Peremohy Street, 10, 49094, Ukraine

e-mail: komandaODI@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0001-6980-1402>

Томенко Олександр Анатолійович²

Tomenko Oleksandr

Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка, м. Суми, вул. Роменська, 87, 40009, Україна

Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko, Sumy, Romenska St., 87, 40009, Ukraine

e-mail: rehabsc.tt@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-1097-965X>

Бріжата Ірина Анатоліївна³

Brizhata Iryna

Сумський державний університет, м. Суми, вул. Харківська, 116, 40007, Україна

Sumy State University, Sumy, Kharkivska St., 116, 40007, Ukraine

e-mail: o.brizhatyi@rektorat.sumdu.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0002-9988-4285>

Латишев Микола Вікторович⁴

Latyshev Mykola

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, м.Київ, вул. Левка Лук'яненка 13-Б, 04212, Україна

Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, Kyiv, Levka Lukyanenko str., 13-B, 04212, Ukraine

e-mail: nlatyshev.dn@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-9345-2759>

Внесок авторів: А – дизайн дослідження; В – збір даних; С – статистичний аналіз; D – підготовка рукопису; E – збір коштів.

Authors' Contribution: A – Study design; B – Data collection; C – Statistical analysis; D – Manuscript Preparation; E – Funds Collection

Анотація

Вступ. Дослідження присвячене впливу на сферу фізичної культури і спорту сільських громад Дніпропетровщини за роки війни і виконане у спосіб експертного опитування фахівців фізичної культури і спорту громад. Передбачалось, що встановлення найбільш впливових чинників негативного впливу буде сприяти також повесенному відновленню сфери фізичної культури і спорту на місцевому рівні. **Мета дослідження** – встановити низку причин змін у сфері фізичної культури і спорту сільських громад Дніпропетровщини у ході широкомасштабної війни. **Матеріали і методи дослідження:** аналіз літературних джерел для виявлення особливостей сфери фізичної культури і спорту громад під час війти Росії проти України у період 2022-2024 рр., метод опитування експертів осередку Всеукраїнського фізкультурно-спортивного товариства «Колос» у Дніпропетровській області, методи математичної статистики. **Результати.** Встановлено, що 69% експертів не погоджуються з тим, що існує зменшення уваги керівників громад до соціальної сфери, включаючи фізичну культуру і спорт. Хоча 21,4% експертів скоріше згодні з тим, що існує значне зменшення коштів, які є у розпорядженні громад за період війни, але 19% експертів скоріше не згодні з наведеним твердженням, а 19% взагалі не згодні з цим. 61,9% експертів погоджуються, що помічене зменшення уваги активної частини мешканців окремих громад до підтримки соціальної сфери, включаючи фізичну культуру і спорт. Існує також зменшення уваги самих мешканців окремих ОТГ різного віку до занять фізкультурою і спортом (31% експертів вказали, що погоджуються з твердженням, а 35,7% зазначили, що скоріше згодні з наведеним твердженням – разом 66,8%). **Висновки.** Переважна більшість опитаних, а саме 69% не згодні з твердженням, що існує помітне зменшення уваги керівників громад до соціальної сфери, включаючи фізичну культуру і спорт. Натомість підтримане твердження про те, що помітне зменшення уваги мешканців до підтримки соціальної сфери, включаючи фізичну культуру і спорт (23,8% погоджуються з цим твердженням, а 38,1% опитаних зазначили, що вони скоріше погоджуються – разом 61,9%). Окрім того, існує зменшення уваги самих мешканців ОТГ до власних занять фізичною культурою і спортом. З тим що однією з причин негативних змін у стані фізичної культури і спорту в сільських ОТГ є мобілізація до Сил Оборони України для захисту від російської навали фізкультурно-спортивно активної частини селян: 52,4% погоджуються з твердженням, ще 28,6% схильні погоджуватися (разом 81%).

Ключові слова: об'єднані територіальні громади, фізична культура, спорт, зміни у сфері спорту під час війни.

REASONS FOR CHANGES IN THE FIELD OF PHYSICAL CULTURE AND SPORTS IN RURAL COMMUNITIES OF DNIPROPETROVSK REGION DURING THE WAR YEARS.

Annotation

Introduction. The study is devoted to the impact on the sphere of physical culture and sports of rural communities of the Dnipropetrovsk region during the war years and was carried out by means of an expert survey of community physical culture and sports specialists. It was assumed that the establishment of the most influential factors of negative impact would also contribute to the post-war restoration of the sphere of physical culture and sports at the local level. **The purpose** of the study is to establish a number of reasons for changes in the sphere of physical culture and sports of rural communities of the Dnipropetrovsk region during the large-scale war. **Research methods:** analysis of literary sources to identify the features of the sphere of physical culture and sports of communities during Russia's invasion of Ukraine in the period 2022-2024, the method of surveying experts of the branch of the All-Ukrainian Physical Culture and Sports Society «Kolos» in the Dnipropetrovsk region, methods of mathematical statistics. **Research results.** It was found that 69% of experts do not agree that there is a decrease in the attention of community leaders to the social sphere, including physical culture and sports. Although 21.4% of experts tend to agree that there is a significant decrease in funds available to communities during the war, 19% of experts tend to disagree with the above statement, and 19% do not agree at all. 61.9% of experts agree that there has been a noticeable decrease in the attention of the active part of residents of individual communities to supporting the social sphere, including physical culture and sports. There is also a decrease in the attention of residents of individual ATCs of different ages to physical culture and sports (31% of experts indicated that they agree with the statement, and 35.7% indicated that they tend to agree with the statement – a total of 66.8%). **Conclusions.** The vast majority of respondents, namely 69%, disagree with the statement that there is a noticeable decrease in the attention of community leaders to the social sphere, including physical culture and sports. Instead, the statement that there is a noticeable decrease in residents' attention to supporting the social sphere, including physical culture and sports, is supported (23.8% agree with this statement, and 38.1% of respondents noted that they tend to agree – a total of 61.9%). In addition, there is a decrease in the attention of the residents of the ATC themselves to their own physical culture and sports activities. However, one of the reasons for negative changes in the state of physical culture and sports in rural

ATCs is the mobilization of the physically active part of the villagers to the Defense Forces of Ukraine to protect them from the Russian invasion: 52.4% agree with the statement, another 28.6% tend to agree (a total of 81%).

Keywords: united territorial communities, physical culture, sports, changes in the sphere of sports during the war.

Вступ. Політика децентралізації влади сприяла активізації розвитку фізичної культури і спорту в умовах громад [1, 2, 3, 4, 5]. Але широкомасштабна війна Росії проти України спричинила тяжкі наслідки для сфери фізичної культури і спорту [6, 7, 8, 9]. Це призвело до відсторонення значної кількості дітей і молоді від регулярних занять, що позначилось на показниках здоров'я дітей та молоді [10, 11, 12]. Відтак, з'явилися дослідження, присвячені людським і матеріальним втратам, які понесли громади, освітні заклади і український спорт взагалі за час воєнних дій [12, 13, 14]. Встановлено, що 7,6% опитаних не мають умов для занять спортом та руховою активністю, а 46% дітей взагалі не відвідували заняття з фізичної культури з початку повномасштабного вторгнення (до війни цей показник становив значні 15%). Лише 22,6% заявили, що у їхньому населеному пункті немає обмежень для занять фізичною культурою і спортом, тож загалом 66,6% дітей не відвідують спортивні гуртки – до 24 лютого 2022 р. цей показник становив 37% [10]. Руйнувань зазнала система спортивної підготовки [15, 16, 17]. При цьому Кабінет Міністрів України визначив особливості діяльності закладів фізичної культури і спорту в умовах введення воєнного стану [18]. Загалом освітні втрати під час війни мають значно більший масштаб, ніж для спорту, що негативно позначиться на теперішніх учнях і в Україні впродовж багатьох років [19, 20, 21]. З урахуванням вже оцінених збитків різних складових визначаються підходи до повоєнного відродження сфери фізичної культури і спорту [22, 23, 24].

Гіпотеза – передбачається, що аналіз причин змін у сфері фізичної культури і спорту сільських

громад Дніпропетровщини у ході широкомасштабної війни дозволить підвищити ефективність управління.

Метою дослідження є встановлення причин змін у сфері фізичної культури і спорту сільських громад Дніпропетровщини у ході широкомасштабної війни.

Матеріал і методи дослідження

Учасники, визначені в якості експертів.

Для створення експертної групи було опитано 42 фахівця, які працюють у Дніпропетровській територіальній організації Всеукраїнського фізкультурно-спортивного товариства «Колос».

Процедура (організація дослідження).

Дослідження проводилось шляхом експертного опитування наприкінці 2024 р. за авторською анкетною. Враховуючи специфіку дослідження було обрано індивідуальний метод проведення експертного опитування. Перевагою цього способу експертизи є оперативність отримання інформації для подальшого прийняття рішень. Метою проведення індивідуальних експертних оцінок у наших дослідженнях було встановлення переліку чинників і ступеню ураження сфери фізичної культури і спорту в сільських територіальних громадах Дніпропетровської області за час війни і шляхи наступного відновлення сфери.

При організації опитування залучених експертів, які погодились дати оцінку стану фізичної культури і спорту в сільських ОТГ під час війни, дотримувалися таких правил:

– отримані оцінки складалися в заздалегідь підготовлену схему, тож цей підхід дозволив експертам зробити узагальнення і виділити найбільш суттєве;

– обробка експертних оцінок здійснювалася не тільки в кількісному узагальненні, був застосований також подальший якісний аналіз відповідей, що дозволило зробити відповідні узагальнення.

Методи

Був використаний індивідуальний метод експертної оцінки за запропонованою анкетною шляхом листування з опитуваним фахівцем «Колосу». Він полягає в тому, що кожний експерт давав свою оцінку незалежно від інших, а потім ці оцінки за допомогою статистичних методів об'єднувались у загальну.

Отриманий у ході досліджень цифровий матеріал оброблено шляхом математико-статистичного аналізу. Застосовані стандартні методи математичної статистики з використанням програмного забезпечення «Microsoft» – «Excel», «Statistica 6.0». Виконано математичну обробку експертних оцінок. Для встановлення ступеню узгодженості думок експертів використано коефіцієнт конкордації (згоди), показники якого дозволяють робити висновки про ступінь узгодженості думок експертів і, як наслідок, достовірності отриманих оцінок.

Для обробки і презентації результатів експертного дослідження була використана програма IBM SPSS Statistics for Windows 22.0. IBM SPSS Statistics for Windows 22.0. Ця програма, створена для обробки та аналізу отриманих даних, застосовується переважно у сфері соціології, педагогіки, маркетингу та статистики. SPSS for Windows забезпечує аналіз даних для описової статистики, числових прогнозів результатів та визначення груп [25].

Результати

Наведемо зміст та аналіз відповідей опитаних експертів, за-

пропонованих у формі тверджень, щодо причин змін у стані фізичної культури і спорту в сільських ОТГ Дніпропетровщини за період 2022-2024 рр.

Згідно з даними, що представлені на рис. 1, а саме твердженням, що з боку керівництва ОТГ існує помітне зменшення уваги до соціальної сфери, включаючи фізичну культуру і спорт, маємо такі дані: 4,8% вказали, що згодні з твердженням. 4,8% експертів зазначили, що вони скоріше погоджуються (разом 9,6%). 14,3% експертів скоріше не згодні з наведеним твердженням. Переваж-

на більшість опитаних – 69% не згодні з даним твердженням.

Виходячи з отриманих даних, можна дійти певного висновку, що твердження про зменшення уваги до соціальної сфери, включаючи фізичну культуру і спорт, з боку керівництва ОТГ під час війни не знаходить широкої підтримки серед експертів. Як показано, керівництво більшості сільських ОТГ продовжує приділяти значну увагу соціальній сфері, включаючи фізичну культуру і спорт, навіть в умовах війни. Однак, керівництву необхідно і далі продовжувати ці зусилля, адапту-

ючи нові стратегії до нових викликів.

Дані, що подані на рис. 2 про твердження, що існує значне зменшення коштів, які є у розпорядженні ОТГ. Проаналізувавши відповіді респондентів, ми отримали дані, які свідчать, що більшість – 23,8% погоджуються і 21,4% експертів скоріше згодні з цим (разом 45,2%). 19% експертів скоріше не згодні з наведеним твердженням і, відповідно, 19% не згодні, а 16,7% вагалися у наданні конкретної відповіді.

Згідно з отриманими даними, можна констатувати значний рі-

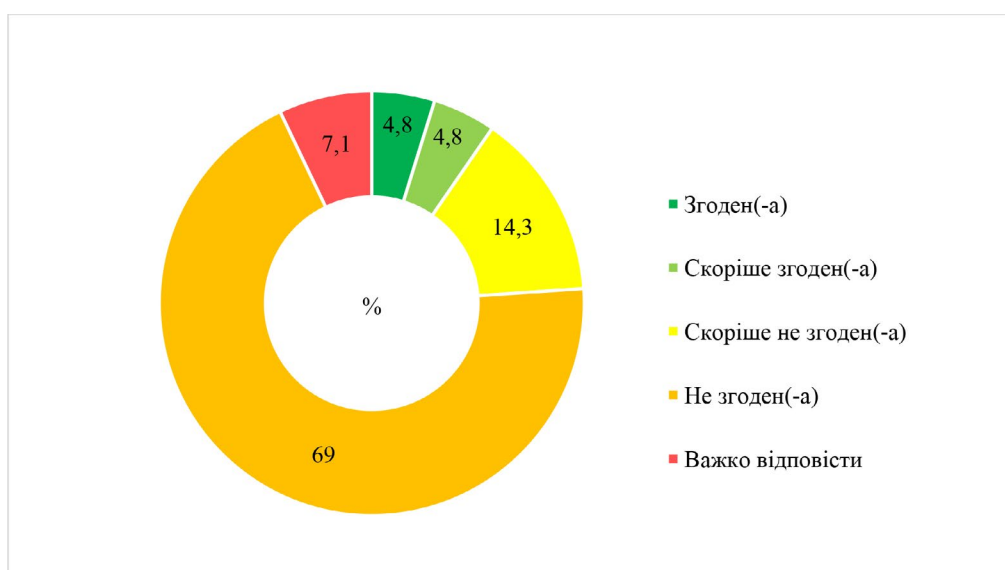

Рис. 1. Розподіл відповідей респондентів стосовно твердження, що з боку керівництва ОТГ існує помітне зменшення уваги до соціальної сфери, включаючи фізичну культуру і спорт

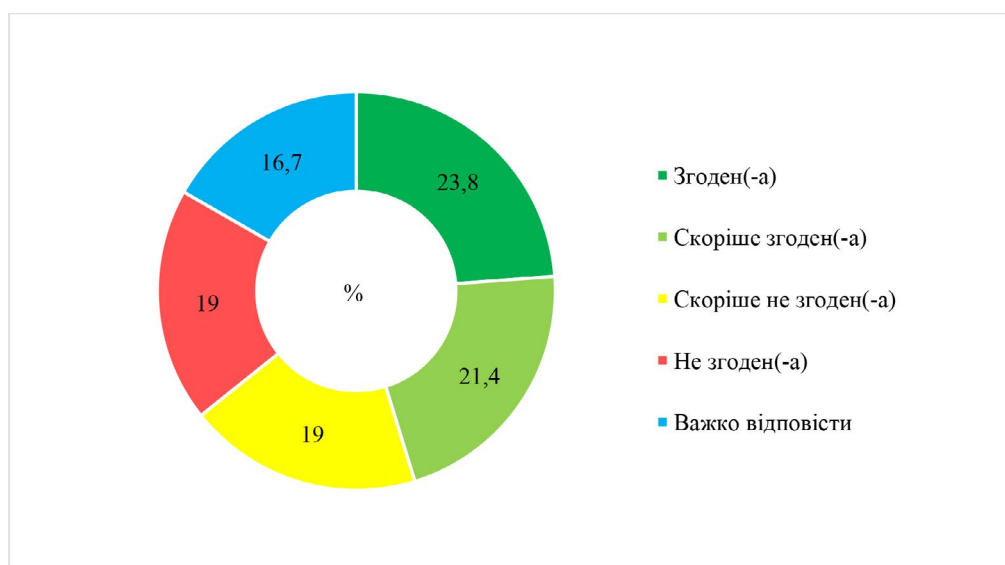

Рис. 2. Розподіл відповідей опитаних фахівців щодо твердження, що існує значне зменшення коштів, які є у розпорядженні ОТГ

вень занепокоєння серед експертів щодо зменшення коштів, які є у розпорядженні ОТГ для фізичної культури і спорту під час війни Росії проти України. Але дані вказують на помітну розбіжність у поглядах експертів, хоча загальний тренд свідчить про значну тривогу опитуваних з приводу скорочення фінансування. Зрозуміло, що війна створює значні фінансові виклики для ОТГ, що може врешті-решт призвести до зменшення коштів на фізичну культуру і спорт. Проте, навіть у ході військових дій важливо зберегти підтримку цієї важливої сфери, забезпечуючи необхідне фінансування та залучаючи додаткові ресурси. Оптимізація витрат, прозорість бюджетного процесу та пошук альтернативних джерел фінансування допоможуть забезпечити стійкість розвитку цієї важливої складової соціальної сфери у несприятливих умовах війни і повоєнного відновлення.

Відносно твердження стосовно того, що існує помітне зменшення уваги активної частини мешканців окремих ОТГ до підтримки соціальної сфери, включаючи фізичну культуру і спорт, можна говорити про наступне: 23,8% респондентів повністю погоджуються з цим твердженням. Натомість більшість – 38,1%

опитаних зазначили, що вони скоріше погоджуються (разом 61,9%). 16,7% експертів висловили скоріше незгоду, 14,3% повністю не згодні з твердженням, а 4,8% опитаних не змогли дати конкретної відповіді (рис. 3). На основі аналізу цих даних, у подальшому можна розробити та запропонувати заходи, спрямовані на підтримку і розвиток соціальної сфери в ОТГ, навіть в умовах війни, з акцентом на збереження фізичної культури і спорту як важливих компонентів життя громади села і підготовки населення до захисту України.

Що стосується даних, які представлені на рис. 4, а саме твердження, що існує помітне зменшення уваги мешканців окремих ОТГ різного віку до власних занять фізичною культурою і спортом, маємо такі результати: 31% вказали, що погоджуються з даним твердженням, а більшість експертів – 35,7% зазначили, що скоріше згодні з наведеним твердженням (разом 66,8%). Ще 11,9% скоріше не згодні з наведеним твердженням, 9,5% опитаних експертів не згодні, а ще 11,9% респондентів не дали точної відповіді. Отримані дані свідчать про значне зниження уваги мешканців окремих ОТГ до фізичної культури і спорту під час війни, що є сер-

йозним викликом для збереження здоров'я селян в подальшому.

Враховуючи вказане, важливо розробити програми підтримки, які б сприяли збереженню фізичної активності навіть у складних умовах війни. Це можуть бути дистанційні заняття фізичною культурою і спортом, інформаційні кампанії про важливість підтримки здоров'я людей різного віку, створення умов для безпечних занять спортом під час війни тощо. Таким чином, проблема зниження уваги до фізичної культури і спорту серед мешканців окремих ОТГ під час війни є гострою і вимагає свого вирішення.

Останнє твердження дослідження полягало у тому, що однією з причин змін у стані фізичної культури і спорту в ОТГ є відхід (мобілізація) до Сил Оборони України фізкультурно-спортивно активної частини селян. Переважна більшість експертів – 52,4% повністю погоджуються з цим твердженням. Ще 28,6% респондентів схильні погоджуватися (разом 81%). Лише 2,4% скоріше не згодні, і стільки ж (2,4%) повністю не погоджуються з твердженням. Водночас, 14,3% експертів не змогли надати конкретної відповіді (рис. 5).

Дані свідчать, що більшість експертів визнають мобілізацію

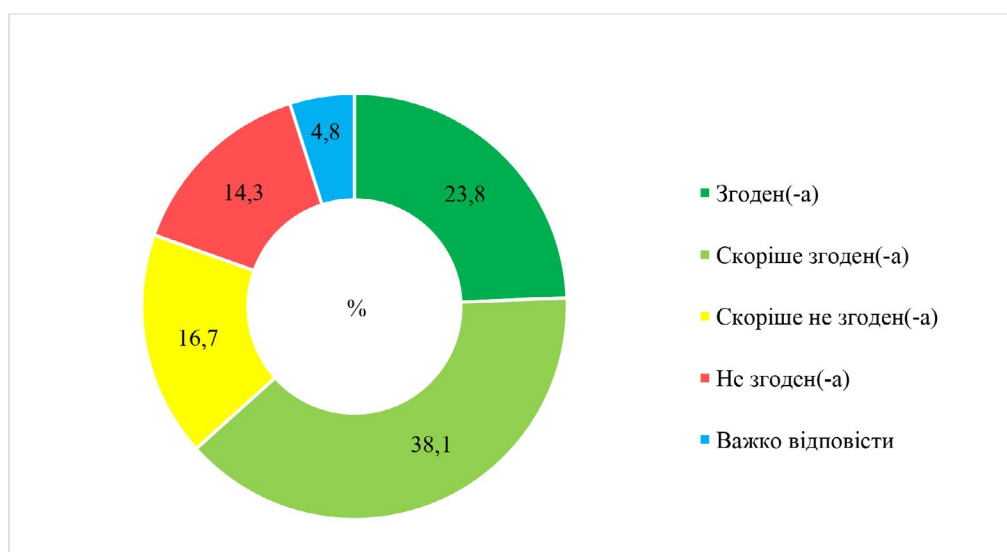

Рис. 3. Думка респондентів відносно твердження, що існує помітне зменшення уваги активної частини мешканців окремих ОТГ до підтримки соціальної сфери, включаючи фізичну культуру і спорт

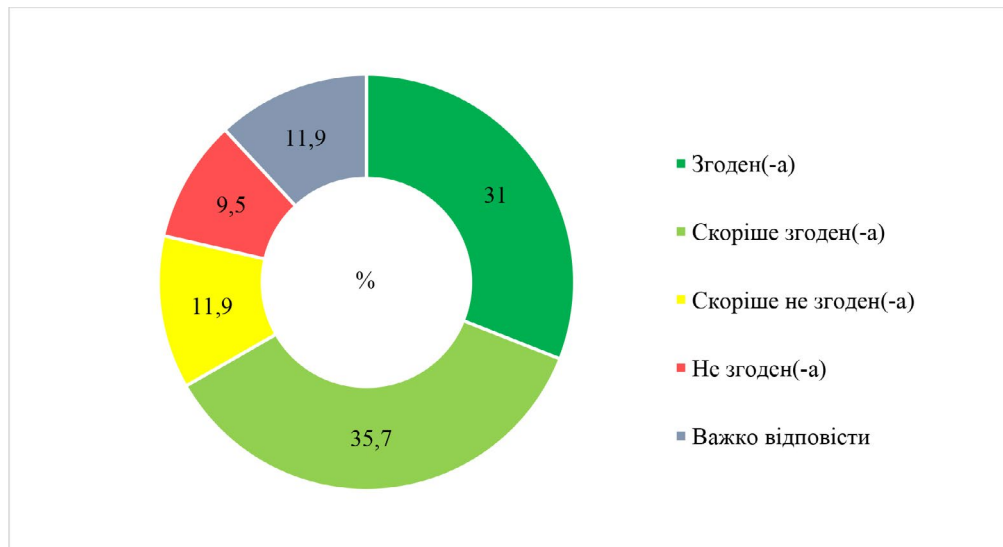

Рис. 4. Думка фахівців стосовно твердження, що існує помітне зменшення уваги мешканців сільських ОТГ різного віку до власних занять фізичною культурою і спортом

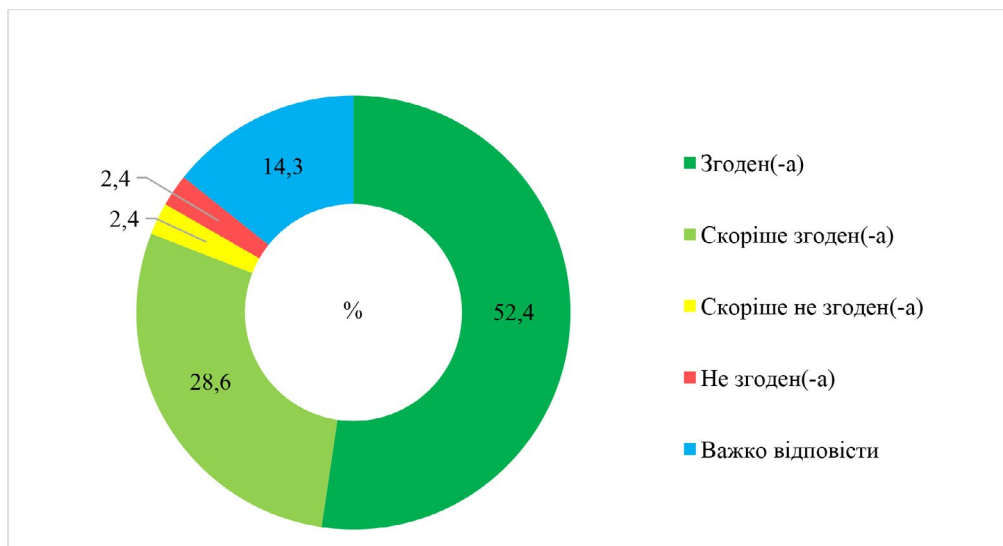

Рис. 5. Розподіл відповідей опитаних експертів відносно твердження, що однією з причин змін у стані фізичної культури і спорту в окремих ОТГ є відхід (мобілізація) до Сил Оборони України фізкультурно-спортивно активної частини населення

фізично активної частини населення до Сил Оборони України як ключову причину змін у стані фізичної культури і спорту в ОТГ. Високий рівень згоди (81%) підкреслює важливість цього чинника для поточних змін у сфері спорту.

З огляду на визнання мобілізації як важливого чинника посилення Сил Оборони України, необхідно адаптувати підходи до розвитку фізичної культури і спорту в умовах війни. Для збереження та розвитку цієї сфери в умовах війни потрібні адаптивні

заходи та підтримка різних груп населення.

Дискусія

Як показано у науково-методичній і спеціальній літературі, на даний час накопичені фактологічні і, частково, наукові відомості про негативні наслідки широкомасштабної війни проти України. Зафіксовані дані про непоправні втрати щодо фізкультурно-спортивних кадрів, пов'язані з низкою факторів (виїзд фахівців за кордон у якості біженців, призов до Збройних сил України та інших

воєнізованих структур, перехід до інших сфер життєдіяльності, загалом фізичне обмеження кількості населення країни) [6]. Крім того, в окремих регіонах країни близько 84% тренерського складу дитячо-юнацьких спортивних шкіл наразі передпенсійного віку, а молодь не досить активно прагне працевлаштовуватись до цієї сфери головним чином через матеріальні чинники – тобто, низьку заробітну платню та соціальну незахищеність посад тренерів (відсутність цієї посади у переліку педагогічних працівників, який дає

підстави для бронювання такого працівника) [5]. Ці дані частково підтверджені в результаті наших досліджень (рис. 5).

Статистичні і аналітичні дані свідчать про руйнування матеріально-технічної бази як наступної важливої умови розвитку сфери фізичної культури і спорту. Зокрема Україна безповоротно втратила понад 300 об'єктів і споруд на захоплених територіях і територіях, де відбуваються бойові дії – це стадіони, спортивні комплекси, відкриті спортивні майданчики. Стан тих об'єктів та споруд, які номінально залишаються у використанні, досить часто не відповідає встановленим вимогам через часткові руйнування внаслідок обстрілів. Особливих руйнувань зазнали споруди у таких областях як Харківська, Донецька, Сумська, Дніпропетровська, Запорізька, які безпосередньо наближені до лінії зіткнення [7, 8, 9].

Про шкоду для фізичного розвитку, здоров'я дітей і молоді, викликану несприятливими факторами, які спричинила війна, свідчить низка проведених досліджень. Серед цих факторів: забруднення повітря та ґрунту важкими металами, стресові стани, нервові перенапруження, відсутність умов для регулярної рухової активності, і безпосередня фізичне травмування від ворожих атак [10, 11, 12, 17, 19]. За даними опитування Державного інституту сімейної та молодіжної політики серед дитячого населення [10]: 7,6% опитаних не мають необхідних умов для занять спортом та руховою активністю; 46% дітей не відвідували заняття фізкультури з початку повномасштабного вторгнення; лише 22,6% не мають обмежень для занять фізичною культурою та спортом; 66,6% дітей не відвідують спортивні гуртки.

Нарешті, на даний момент в Україні спостерігаються дуже суттєві освітні втрати для учнівської та студентської молоді, наслідки яких наша країна від-

чуватиме десятиліттями по завершенні активних бойових дій [14]. Дані Human Rights Watch, які відвідали 50 закладів освіти у Київській, Харківській, Чернігівській та Миколаївській областях та провели опитування близько 90 осіб (керівного складу шкіл, представників місцевої влади та свідків бойових дій), вказують на те, що багато учнів пошкоджених або зруйнованих шкіл (від лютого 2022 року було пошкоджено або знищено понад 3790 навчальних закладів) були змушені продовжити навчання в інших закладах позмінно або дистанційно, що негативно позначилося на якості освіти. Атаки ворога на енергетичну інфраструктуру та перебої з електропостачанням й інтернет-зв'язком в свою чергу ускладнили процес дистанційного навчання [12].

Слід зазначити, що попри ризики і скрутні умови спортивне життя в Україні не припинилось. Проводяться численні дитячі та юнацькі змагання з олімпійських і неолімпійських видів спорту [15, 18]. За даними Міністра молоді та спорту України Вадима Гутцайта [16]: «... розвиток масового і дитячого спорту залишається пріоритетом, у дитячо-юнацьких спортивних школах відновлюються заняття, а з початку 2022 року українські спортсмени вибороли на офіційних міжнародних змаганнях вже понад 1600 медалей». Органами державної влади на місцях та Мінмолодьспортом здійснюється регулярний моніторинг та розробляються плани повоєнного відновлення українського спорту [13, 20, 22]. Нарешті, напрацюються концепції щодо вдосконалення державного управління сферою фізичної культури і спорту у ході її повоєнного відновлення, які деталізуються у наступних завданнях: відновити діяльність закладів фізичної культури і спорту; адаптувати існуючі та розробити нові законодавчі акти щодо організації діяльності закладів фізичної куль-

тури і спорту та надання якісних послуг для занять обраними видами спорту; відновити в повному обсязі навчально-тренувальний процес спортсменів національних збірних команд, у тому числі, шляхом відновлення проведення всеукраїнських змагань; відновити проведення всеукраїнських і міжнародних спортивних заходів в Україні; підвищити авторитет всеукраїнських громадських організацій фізкультурно-спортивного спрямування та спортсменів високого класу у міжнародному спортивному русі; адаптувати законодавство України [23, 24]. Отримані нами результати опитування, подані вище, підтверджують приділення уваги органів державної влади до відновлення сфери спорту в ОТГ (рисунок 1). Усе останнє виступає теоретичним підґрунтям не лише до відродження фізкультурно-спортивних організацій, але й для надійного поступу українського спорту у повоєнні роки.

Не менш важливим є встановлення у нашому дослідженні емпіричним шляхом тих чинників, які негативно впливають на зміни у сфері фізичної культури і спорту сільських громад Дніпропетровщини за час широкомасштабної війни Росії проти України. Нами вперше розроблено та застосовано методику експертного опитування фахівців для більш надійного становлення втрат щодо розвитку фізичної культури і спорту на місцевому рівні. Для цього створено і використано авторську анкету, яку було запропоновано 42 фахівцям, які працюють у Дніпропетровській територіальній організації Всеукраїнського фізкультурно-спортивного товариства «Колос».

Узагальнення поданих вище результатів опитування свідчить, що нами вперше встановлено у кількісних показниках вплив широкомасштабних військових дій на умови, в яких на тепер розвивається фізична культура і спорт в сільських територіальних гро-

мадах на прикладі Дніпропетровської області.

Відтак, підготовлене та проведене емпіричне дослідження суттєво доповнило наукові факти, які відображають як стан сфери фізичної культури і спорту в сільських територіальних громадах під час війни, так і надають важливі відомості щодо шляхів повного відродження цієї сфери на місцевому рівні.

Висновки. Відносно оцінки запропонованого твердження, що існує помітне зменшення уваги керівників громад до соціальної сфери, включаючи фізичну культуру і спорт, відзначено, що переважна більшість опитаних, а саме 69% не згодні з даним твердженням. Це важливе свідчення, адже воно показує, що у прифронтовій області, якою є Дніпропетровщина, і під час війни підтримується

гідний рівень життя громад.

Твердження, що існує значне зменшення коштів, які є у розпорядженні громад за період війни, теж не отримало одностайної підтримки. Більша частина, а саме 21,4% експертів лише скоріше згодні з цим, 19% експертів скоріше не згодні з наведеним твердженням і, відповідно, а 19% не згодні.

Натомість підтримане твердження про те, що помітне зменшення уваги активної частини мешканців окремих громад до підтримки соціальної сфери, включаючи фізичну культуру і спорт. 23,8% погоджуються з цим твердженням, а 38,1% опитаних зазначили, що вони скоріше погоджуються (разом 61,9%).

Окрім того, існує зменшення уваги самих мешканців окремих

ОТГ різного віку до власних занять фізичною культурою і спортом. 31% експертів вказали, що погоджуються з даним твердженням, а більшість експертів – 35,7% зазначили, що скоріше згодні з наведеним твердженням (разом 66,8%).

Нарешті, останнє твердження стосувалось того, що однією з причин негативних змін у стані фізичної культури і спорту в ОТГ є мобілізація до Сил Оборони України фізкультурно-спортивно активної частини селян. 52,4% погоджуються з твердженням, ще 28,6% схильні погоджуватися (разом 81%).

Перспектива наступних досліджень визначається потребою виділити та оцінити вплив на фізичну культуру і спорт в громадах інших, на даний час не встановлених чинників.

Література

1. Bazenko VA. Improvement of management by development of physical culture and sport at the level of territorial community in the conditions of decentralization. The scientific methods. Poland. 2018; 21 (1):39-43.
2. Bazenko VA. Managing efficient development of physical culture and sport by local self-government. New Insights in Public Administration [Electronic source]: materials of Scientific Seminar of PhD Students. Odessa, December 3, 2015; Edited by N.Kolisnichenko. Odessa: ORIPA NAPA. 2015;8–11.
3. Приходько В. Розвиток спорту в умовах об'єднаних територіальних громад: монографія. Дніпро: Інновація 2020. 356 с.
4. Dorofieieva T, Prikhodko V. Importance of decentralization for the further development of sports in Ukraine. Slobzhanskyi herald of science and sport: [scientific and theoretical journal]. Kharkiv: KhSAPC, 2020; 8(5):17-33.
5. Об'єднані територіальні громади готові брати розвиток спорту на себе. URL: <https://www.zoda.gov.ua/news/38934/objednani-teritorialni-gromadi-gotovi-brati-rozvitok-sportu-na-sebe.html>.
6. Бондарець Є. Вплив війни на розвиток українського спорту. Матеріали XIII Міжнародної науково-технічної конференції аспірантів та молодих вчених «Наукова весна». 2023;295-296
7. 12 дитячо-юнацьких спортивних шкіл пошкоджено внаслідок бойових дій. URL: <https://www.zoda.gov.ua/news/66803/12-dityacho-junatskih>

References

1. Bazenko VA. Improvement of management by development of physical culture and sport at the level of territorial community in the conditions of decentralization. The scientific methods. Poland. 2018;21(1):39-43.
2. Bazenko VA. Managing efficient development of physical culture and sport by local self-government. New Insights in Public Administration [Electronic source]: materials of Scientific Seminar of PhD Students. Odessa, December 3, 2015; Edited by N.Kolisnichenko. Odessa: ORIPA NAPA. 2015;8–11.
3. Prykhodko V. Rozvytok sportu v umovakh obiednanykh terytorialnykh hromad: monohrafiia. Dnipro: Innovatsiia. 2020.356 s.
4. Dorofieieva T, Prikhodko V. Importance of decentralization for the further development of sports in Ukraine. Slobzhanskyi herald of science and sport: [scientific and theoretical journal]. Kharkiv. 2020;8(5):17-33.
5. Obiednani terytorialni hromady hotovi braty rozvytok sportu na sebe. URL: <https://www.zoda.gov.ua/news/38934/objednani-teritorialni-gromadi-gotovi-brati-rozvitok-sportu-na-sebe.html>.
6. Bondarets Ye. Vplyv viiny na rozvytok ukrainskoho sportu. Materialy XIII Mizhnarodnoi naukovotekhnichnoi konferentsii aspirantiv ta molodykh vchenykh «Naukova vesna». 2023;295-296
7. 12 dytiacho-yunatskykh sportyvnykh shkil poshkodzhen vnaslidok boiovykh dii. URL: <https://www.zoda.gov.ua/news/66803/12-dityacho-junatskih>

- sportivnih-shkil-poshkodzheno-vnaslidok-boyovih-diy.html
8. Зруйновано до фундаменту: наслідки ракетного удару 30 травня по дитячій кінно-спортивній школі на Харківщині. URL: <https://suspilne.media/kharkiv/757381-zruynovano-do-fundamentu-naslidki-raketnogo-udaru-30-travna-po-ditacij-kinno-sportivnij-skoli-na-harkivsini/>
 9. Під час нічної атаки РФ знищила школу вітрильного спорту в Одесі. URL: <https://espresso.tv/pid-chas-nichnoi-ataki-rf-znishchila-shkolu-vitrilnogo-sportu-v-odesi>.
 10. Як змінився стан здоров'я дітей за час війни: результати першого великого дослідження щодо фізкультури та спорту. URL: <https://rubryka.com/2023/09/07/yak-zminyvsya-stan-zdorov-ya-ditej-za-chas-vijny-rezultaty-pershogo-velykogo-doslidzhennya-shhodo-fizkultury-ta-sportu/>
 11. Вплив війни на молодь в Україні. Київ, 2023. URL: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://mms.gov.ua/storage/app/sites/16/Molodizhna_polityka/2023/Socdoslidjenja/%D0%92%D0%BF%D0%BB%D0%B8%D0%B2%D0%B2%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B8%D0%BD%D0%B0%D0%BC%D0%BE%D0%B4%D1%8C%D0%B2%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%96.2023.pdf
 12. Україна: тяжкі наслідки війни для закладів освіти та майбутнього дітей. URL: <https://www.hrw.org/uk/news/2023/11/08/ukraine-wars-toll-schools-childrens-future>
 13. Ukraine rapid damage and needs assessment (RDNA3). February 2022 – december 2023. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099021324115085807/pdf/P1801741bea12c012189ca16d95d8c2556a.f?fbclid=IwAR10el6fARLL7kJVoEJT1QRVMHmFtFVZtDDnHROJsnlc8BOH3W91V4SniAo>
 14. Освіта України в умовах воєнного стану. Інформаційно-аналітичний збірник. Київ: 2022. 358 с.
 15. Дитячо-юнацький футзал в Україні: відродження під час повномасштабної війни. URL: <https://5x5.org.ua/2023/11/03/dytyacho-yunatskyj-futzal-v-ukrayini-vidrozhennya-pid-chas-povnomasshtabnoyi-vijny-foto/>
 16. Попри війну Україна відновлює масовий і дитячо-юнацький спорт – Вадим Гутцайт. URL: <https://armyinform.com.ua/2022/09/02/rozvytok-masovogo-i-dytyachogo-sportu-zalyshayetsya-priorytetom-ministr-molodi-ta-sportu-ukrayiny-vadym-gutzajt/>
 17. Беленюк ЖВ. Сучасний стан сфери фізичного виховання та спорту України в умовах військової агресії росії. Публічне урядування. 2023; 1
- junatskih-sportivnih-shkil-poshkodzheno-vnaslidok-boyovih-diy.html
8. Zruynovano do fundamentu: naslidky raketnoho udaru 30 travnia po dytiachii kinno-sportyvni shkoli na Kharkivshchyni. URL: <https://suspilne.media/kharkiv/757381-zruynovano-do-fundamentu-naslidki-raketnogo-udaru-30-travna-po-ditacij-kinno-sportivnij-skoli-na-harkivsini/>
 9. Pid chas nichnoi ataky RF znyshchyla shkolu vitrylnoho sportu v Odesi. URL: <https://espresso.tv/pid-chas-nichnoi-ataki-rf-znishchila-shkolu-vitrilnogo-sportu-v-odesi>.
 10. Yak zminyvsia stan zdorovia ditei za chas viiny: rezultaty pershoho velykoho doslidzhennia shchodo fizkultury ta sportu. URL: <https://rubryka.com/2023/09/07/yak-zminyvsya-stan-zdorov-ya-ditej-za-chas-vijny-rezultaty-pershogo-velykogo-doslidzhennya-shhodo-fizkultury-ta-sportu/>
 11. Vplyv viiny na molod v Ukraini. Kyiv, 2023. URL: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://mms.gov.ua/storage/app/sites/16/Molodizhna_polityka/2023/Socdoslidjenja/%D0%92%D0%BF%D0%BB%D0%B8%D0%B2%D0%B2%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B8%D0%BD%D0%B0%D0%BC%D0%BE%D0%B4%D1%8C%D0%B2%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%96.2023.pdf
 12. Ukraina: tiazhki naslidky viiny dlia zakladiv osvity ta maibutnoho ditei. URL: <https://www.hrw.org/uk/news/2023/11/08/ukraine-wars-toll-schools-childrens-future>
 13. Ukraine rapid damage and needs assessment (RDNA3). February 2022 – december 2023. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099021324115085807/pdf/P1801741bea12c012189ca16d95d8c2556a.pdf?fbclid=IwAR10el6fARLL7kJVoEJT1QRVMHmFtFVZtDDnHROJsnlc8BOH3W91V4SniAo>
 14. Osvita Ukrainy v umovakh voiennoho stanu. Informatsiino-analitychnyi zbirnyk. Kyiv. 2022;358.
 15. Dytiacho-yunatskyi futzal v Ukraini: vidrozhennia pid chas povnomasshtabnoi viiny. URL: <https://5x5.org.ua/2023/11/03/dytyacho-yunatskyj-futzal-v-ukrayini-vidrozhennya-pid-chas-povnomasshtabnoyi-vijny-foto/>
 16. Popry viinu Ukraina vidnovliuie masovyi i dytiacho-yunatskyi sport – Vadym Huttsait. URL: <https://armyinform.com.ua/2022/09/02/rozvytok-masovogo-i-dytyachogo-sportu-zalyshayetsya-priorytetom-ministr-molodi-ta-sportu-ukrayiny-vadym-gutzajt/>
 17. Beleniuk ZhV. Suchasnyy stan sfery fizychnoho vykhovannia ta sportu Ukrainy v umovakh viyskovoї ahresii rosiї. Publichne uriaduvannia.

- (34):100-104. URL: [https://doi.org/10.32689/2617-2224-2023-1\(34\)-12](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2023-1(34)-12).
18. Деякі питання діяльності закладів фізичної культури і спорту в умовах введення воєнного стану, надзвичайної ситуації або надзвичайного стану в Україні. Постанова Кабінету Міністрів України від 19 серпня 2022 р. № 929. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/deiaki-pytannia-diialnosti-zakladiv-fiz-a929?fbclid=IwAR2DAFH0OKRzx9ikXICeMOXx8s-poLiZjDjrFj2FnmgCul1ZqJqYaA6VijQ>
19. Миронюк І, Слабкий Г, Білак-Лук'янчук В. Характеристика впливу війни з РФ на громадське здоров'я в Україні. 77 Підсумкова наукова конференція професорсько-викладацького складу факультету здоров'я та фізичного виховання ДВНЗ «Ужгородський національний університет»: зб. матеріалів. (Ужгород, 27-28 лютого 2023 року). Ужгород. 2023; С. 7-9.
20. Дослідження ініціатив у сфері повоєнного відновлення. Червень 2023 року. 208 с. URL: https://ucipr.org.ua/images/files/1832/1832_file.pdf
21. Гладир О, Мицик А. Проблеми розвитку фізичної культури та спорту у сільській місцевості. Перспективи розвитку сучасної науки: матер. конф., 7-8 травня 2015 р., Київ. 2015; 80-82.
22. Борецько Н, Азаренкова Л. Роль спорту і фізичної культури під час війни та у відновленні України. Здоров'я нації і вдосконалення фізкультурно-спортивної освіти: матер. III міжнародної науково-практичної конференції. 2022;361-365. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/1fc3c9a0-04c1-49ac-90d5-abbc02fd92ff/content>
23. Беленюк ЖВ. Механізми публічного управління у сфері фізичної культури та спорту в умовах повоєнної відбудови України: дис. д-ра філос.: 281 «Публічне управління та адміністрування». Київ. 2023; 208.
24. Беленюк ЖВ. Формування механізму публічного управління в системі повоєнного відновлення сфери фізичного виховання і спорту України. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування. 2023;2(73):129-133. URL: <https://doi.org/10.32782/TNU-2663-6468/2023.2/22>.
25. Методичні рекомендації до виконання практичних завдань з дисципліни «Методи аналізу кількісних соціологічних даних». Київ, 2022. URL: https://sociology.knu.ua/sites/default/files/newsfiles/metodrecomend_sereda.pdf
- 2023;1(34):100-104. URL: [https://doi.org/10.32689/2617-2224-2023-1\(34\)-12](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2023-1(34)-12).
18. Deiaci pytannia diialnosti zakladiv fizychnoi kultury i sportu v umovakh vvedennia voiennoho stanu, nadzvychainoi sytuatsii abo nadzvychainoho stanu v Ukraini. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 19 serpnia 2022 r. № 929. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/deiaki-pytannia-diialnosti-zakladiv-fiz-a929?fbclid=IwAR2DAFH0OKRzx9ikXICeMOXx8s-poLiZjDjrFj2FnmgCul1ZqJqYaA6VijQ>
19. Myroniuk I, Slabkyi H, Bilak-Lukianchuk V. Kharakterystyka vplyvu viiny z RF na hromadske zdorovia v Ukraini. 77 Pidsumkova naukova konferentsiia profesorsko-vykladatskoho skladu fakultetu zdorovia ta fizychnoho vykhovannia DVNZ «Uzhhorodskiy natsionalnyi universytet»: zb. materialiv. (Uzhhorod, 27-28 liutoho 2023 roku). Uzhhorod. 2023;7-9.
20. Doslidzhennia initsiatyv u sferi povoiennoho vidnovlennia. Cherven 2023 roku. 208 s. URL: https://ucipr.org.ua/images/files/1832/1832_file.pdf
21. Hladyr O, Mytsyk A. Problemy rozvytku fizychnoi kultury ta sportu u silskii mistsevesti. Perspektyvy rozvytku suchasnoi nauky: mater. konf., 7-8 travnia 2015 r., Kyiv. 2015;80-82.
22. Boreiko N, Azarenkova L. Rol sportu i fizychnoi kultury pid chas viiny ta u vidnovlenni Ukrainy. Zdorovia natsii i vdoskonalennia fizkulturno-sportyvnoi osvity: mater. III mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii. S. 361-365. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/1fc3c9a0-04c1-49ac-90d5-abbc02fd92ff/content>
23. Beleniuk ZhV. Mekhanizmy publichnoho upravlinnia u sferi fizychnoi kultury ta sportu v umovakh povoiennoi vidbudovy Ukrainy: dys. d-ra filos.: 281 «Publichne upravlinnia ta administruvannia». Kyiv. 2023;208.
24. Beleniuk ZhV. Formuvannia mekhanizmu publichnoho upravlinnia v systemi povoiennoho vidnovlennia sfery fizychnoho vykhovannia i sportu Ukrainy. Vcheni zapysky Tavriiskoho natsionalnoho universytetu imeni V. I. Vernadskoho. Serii: Publichne upravlinnia ta administruvannia. 2023;34(73).2:129-133. URL: <https://doi.org/10.32782/TNU-2663-6468/2023.2/22>.
25. Metodychni rekomendatsii do vykonannia praktychnykh zavdan z dystsypliny «Metody analizu kilkisnykh sotsiolohichnykh danykh». Kyiv, 2022. URL: https://sociology.knu.ua/sites/default/files/newsfiles/metodrecomend_sereda.pdf

Отримано/Received: 02.06.2025

Прорецензовано/Reviewed: 01.07.2025

Прийнято/Accepted: 09.09.2025

Як цитувати статтю / How to Cite:

Приходько В, Томенко О, Брижата І, Латишев М. Причини змін у сфері фізичної культури і спорту сільських громад Дніпропетровщини за роки війни. Спортивний вісник Придніпров'я. 2025 Вер 30;(2):121-131. <https://doi.org/10.32540/2071-1476-2025-2-121>

Prykhodko V, Tomenko O, Brizhata I, Latyshev M. Reasons for changes in the field of physical culture and sports in rural communities of Dnipropetrovsk region during the war years. Sportyvnyi Visnyk Prydniprovia. 2025 Sep 30;(2):121-131. <https://doi.org/10.32540/2071-1476-2025-2-121>